

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AMALIY TADBIQI

Shahzoda Abduraxmonova Pazliddin qizi

Nizomiy nomidai Toshkent davlat pedagogika universiteti Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti 3-
bosqich talabasi

abduraxmonova.shahzodaxon@gmail.com

Annotatsiya: Bugungi kun o‘qituvchidan ilg‘or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalaridan o‘quv jarayonida foydalanishni talab etmoqda. Quyidagilardan kelib chiqib, tajribalarimiz asosida dars mashg‘ulotlarida interfaol metodlarni qo‘llash orqali ta‘lim-tarbiya berish yo‘llariga doir fikrlarimizni bayon etamiz.

Kalit so‘zlar: interfaol metodlar, fan samaradorligi, innovatsion texnologiyalar, mustaqil ish, axborot texnologiyalar, bilim salohiyati, taraqqiyot, tajriba, texnikaviy elementlar.

Ta‘lim o‘qituvchi va o‘quvchilarning hamkorlikdagi faoliyati bo‘lib, shu jarayonda shaxsning taraqqiyoti, uning ma‘lumoti va tarbiyasi ham amalga oshadi. Darslarda o‘qituvchi o‘z bilimi, ko‘nikma va malakalarini mashg‘ulotlar vositasida o‘quvchilarga yetkazadi, o‘quvchilar esa uni o‘zlashtirib borishi natijasida undan foydalanish qobiliyatiga ega bo‘ladi. O‘rganish jarayonida o‘quvchilar o‘zlashtirishning turli ko‘rinishlaridan foydalanishadi, ya‘ni o‘zlashtirilayotgan ma‘lumotlarni qabul qilish, qayta ishlash hamda amaliyotga tatbiq etishda o‘ziga xos tafovutlarga tayanadi. Ta‘lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchilarning dars paytidagi hamkorligi, o‘quvchilarning mustaqil ishlashi, sinfdan tashqari ishlar shaklida ta‘lim va tarbiya masalalari hal etiladi. Ma‘lumki, ta‘limda ilg‘or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalarini tatbiq etish o‘quv mashg‘ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmay, ilm-fan yutuqlarini amaliyotda qo‘llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol yuksak ma‘naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta‘limning maqsadi jamiyat ehtiyojiga mos ravishda shakllanadi. Shunday ekan, ta‘lim-tarbiya maqsadi mos va mutanosib bo‘lishi kerak. Ilmiy adabiyotlarda ta‘limning maqsadi imkoniyatlaridan to‘g‘ri, aniq, o‘rinli foydalanish ko‘nikma va malakalarini hosil qilish, mantiqiy-ijodiy tafakkurni rivojlantirish, kommunikativ savodxonlikni oshirish, milliy g‘oyani singdirish, sharqona tarbiyani shakllantirish, shaxsni ma‘naviy boyitishdan iboratligi ta‘kidlangan. Ta‘limiy maqsad asosida o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, og‘zaki va yozma savodxonlikni oshirish, mantiqiy tafakkurni rivojlantirish orqali ularning muloqot madaniyati takomillashtiriladi. Tarbiyaviy maqsad asosida esa ma‘naviy, g‘oyaviy, nafosat tarbiyasi beriladi. Til o‘rganish jarayonida xalqning madaniy-axloqiy qadriyatlariga yaqinlashtirish imkoni paydo bo‘ladi.

Hozirgi kunda o‘quvchilar uchun qo‘llaniladigan zamonaviy texnologiyalarga ko‘plab misollar keltirish mumkin. Bundan ko‘rinib turibdiki, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish uchun keng imkoniyatlar yaratilgan. Ochiq ayta olamanki, dars mashg‘ulotlarida foydalanilgan

axborot texnologiyalari materiallari o‘quvchini fanga, ta’limga bo‘lgan qiziqishini yanada oshirishga yordam beradi.

Boshlang‘ich sinflarida komputerli o‘qitishga dars jarayonidagi predmetlar muhitini boyituvchi element sifatida qaraladi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari aynan bunday yoshda bolaning aqliy qobiliyatini jadal rivojlanish jaraoni kechadi, uning intellektual salohiyati rivojlanishi uchun fundament yaratiladi. O‘quv jarayonida pedagogik, innovatsion va axborot texnologiyalaridan foydalanish boshlang‘ich ta’limning dolzarb masalalarini samarali yechish uchun imkoniyat yaratadi, jumladan:

1. O‘quv jarayonini qiziqarli va mahsuldor qilish hisobiga o‘quvchida materialni anglab olish motivatsiyasi ortadi;
2. Mustaqil ishlash va o‘zini-o‘zi nazorat qilish ko‘nikmasi rivojlanadi;
3. Darsning samaradorligi va har bir o‘quvchining o‘zlashtirishini ta’minlaydi;
4. Har bir o‘quvchining fikrlashini, sezish, intilishlarini, tasavvurlarini rivojlantirish hisobiga umumiy optimal rivojlanishga erishiladi;
5. Sinfidagi barcha bolalarning faol ishlashi ta’minlanadi.

Komputerning o‘quv jarayoniga jadallik bilan kirib kelishi pedagoglar faoliyatida misli ko‘rilmagan darajada o‘qitishning yangi turlarini, shakllarini keltirib chiqardi. Boshlang‘ich ta’limda axborot texnologiyalaridan foydaanis ikkita asosiy masalani yechilishiga asos bo‘lib xizmat qiladi:

- Bolalarni yangi texnikaviy vositalardan foydalanishga o‘rgatish;
- O‘quvchilarni o‘qish va o‘qishdan tashqari faoliyatidagi yangi imkoniyatlarni ochish

AKT- bu o‘qituvchi qo‘lidagi judda quvvatli, ko‘p qirrali, universal instrumental vosita hisoblanadi. Pedagog buni egallab olishi va o‘zining predmeti bo‘yicha darslarda ham undan maqsadli foydalanishi zarur. Boshlang‘ich maktabda turli darslarda AKTdan foydalanish o‘qitishning ko‘rgazmaliitasvirli-tushuntirish uslubidan faoliyatli uslubga o‘tishga imkoniyat yaratadi, bunda o‘quv jarayonining faol ishtirokchisiga, sub’ektga aylanadi. Bu esa o‘quvchida bilimni anglagan holda o‘zlashtirishga imkoniyat yaratadi. Shu boisdan ham zamonaviy ta’lim tizimida boshlang‘ich sinflarda komputer texnologiyalarini qo‘llab dars jarayonini tashkil qilish ijodkor, novator pedagoglar tomonidan amalga oshirilmoqda, bu esa ko‘pchilik pedagoglarning hyotiy ish normasiga ayanib bormoqda.

Ochig‘ini aytadigan bo‘lsak, hozirgi kunda ta’lim jarayonida interfaol metodlar va axborot texnologiyalarini o‘quv jarayonida qo‘llashga bo‘lgan qiziqish kundan-kunga ortib bormoqda. Bunday bo‘lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an’anaviy ta’limda o‘quvchilar faqat tayyor bilimlarni egallashga o‘rgatilgan bo‘lsa, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ularni egallayotgan bilimlarini o‘zlari qidirib topish, mustaqil o‘rganish va fikrlash, tahlil qilish, hatto yakuniy xulosalarni ham o‘zlari keltirib chiqarishga o‘rgatadi. O‘qituvchi bu jarayonda shaxs rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda

boshqaruvchilik, yo‘naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Bugungi kunda ta'limda «Aqliy hujum», «Fikrlar hujumi», «Tarmoqlar» metodi, «Sinkveyn», «BBB», «Beshinchisi ortiqcha», «6x6x6», «Bahs-munozara», «Rolli o‘yin», FSMU, «Kichik guruhlarda ishlash», «Yumaloqlangan qor», «Zigzag», «Oxirgi so‘zni men aytay» kabi zamonaviy texnologiyalar qo‘llanmoqda.

Dars mashg‘ulotlarida o‘yin-topshiriqlarni takrorlash yoki mustahkamlash darslarida foydalanilsa ijobiy natija beradi. O‘yin-topshiriqning qaysi bir turini tanlash darsning turiga, sinf o‘quvchilarining o‘yin-topshiriqlarni bajarishga o‘rgatilganlik darajasi, ularning bilim saviyasi, mustaqil ijodiy ishlash imkoniyatlari, o‘rganilganlarni xotirada tez tiklay olishi, ijodkorlikning qay darajada shakllanganiga ham bog‘liq bo‘lishi kerak. Shuningdek, o‘quvchilarni o‘z yo‘nalishini tanlash va mustaqil hayotga tayyorgarlik ko‘nikmalarini shakllantirishdek mas‘uliyatli vazifani bajarishda ularning yaqin ko‘makchilardan biriga aylanadi. Quyida sinflar kesimida ayrim mavzular asosida o‘qitishning zamonaviy usullarini tatbiq etish bo‘yicha tavsiyalar beramiz.

Boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlar va ta’limiy o‘yinlardan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, ijodiy izlanish va mantiqiy fikrlash doiralarini kengaytirish bilan birga ularni darslarda o‘rganganlarini hayot bilan bog‘lashga, qiziqishlarini oshirishga yordam beradi. O‘qituvchilarning bunday zamonaviy talablar asosida yaratilgan sharoitlardan samarali foydalanib, darslarni ilg‘or pedagogik hamda axborot kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilishi ta’lim-tarbiya jarayonini sifatini kafolatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxojayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2016
2. Gaybullaev N.G, I. Dbirchenko. Razvitie matematicheskix sposobnostey uchamixsya. T.: «O‘qituvchi», 2018
3. Ishmuhamedov R. Abdukodirov A. Paradaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar).-T.: Iste'dod, 2018. - 180 b.